

Illustrationer

Många institutioner och personer runt om i landet har bidragit med bilder, tid och kunskap. Vi vill här framföra ett tack till dessa och då särskilt till Historiska museet och ATA i Stockholm.

Färgplanscher

Bokens tolv färgplanscher är tecknade av konstnären Annika Wide i samarbete med författarna. Strävan har varit att planschernas detaljer ska vara så vitt möjligt korrekta. I övrigt försöker planscherne fånga livfulla och karakteristiska scener ur de olika arkeologiska periodernas jordbruksår. Det framgår att jordbrukssamhällena bestod av olika människor, kvinnor och män, unga och gamla, fria och trälar, vars arbete tillsammans skapade samhällenas fortbestånd.

Svårigheten i bilder av detta slag ligger inte i att rita korrekta detaljer, eller sannolika detaljer när kunskap saknas, utan i att fånga rimliga helhetsintryck. Människornas kläder, tatueringar och frisyrer är lättare att fånga än deras kroppsspråk i förhållande till varandra. Redskapen och arbetsmomenten är relativt lätta att rita, men det är svårt att ta ställning till vem som utförde vilka arbetsuppgifter tillsammans med vem. Trots pollendigram, ekofakter och fornlämningar är landskapets helhet svår att fånga. Husens interiörer är ännu svårare.

Bokens färgplanscher är visioner ägnade att diskuteras och inspirera till nya försök.

Grafiska illustrationer

Stig Söderlind – om ej annat anges

Tecknade illustrationer

Hans Drake – s. 72–77

Charlotte Rinaldo – övriga, om ej annat anges

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiska arkivet

RAÄ – Riksantikvarieämbetet

SHM – Statens historiska museum

SNA – Sveriges Nationalatlas

sn – socken

Bildförteckning

- s. 12 Neolitiskt långhus. Foto: Ekehagens forn-tidsby.
- s. 15 Röjningsröse, Äsphults sn, Skåne. Foto: Leif Gren, RAÄ.
- s. 17 Hällristning från Brastad sn, Bohuslän, RAÄ 137:2. Foto: Vitlycke Museum.
- s. 29 Hällristning av träd med fåglar, Medbo, Brastad sn, Bohuslän. Efter "Hällristningar och hällmålningar i Sverige", Forum 1989.
- s. 29 Hällristning av träd, Kasen Lövåsen, Bohuslän. Efter Coles, "Bilder från forntiden". Skrifter utgivna av Bohusläns museum 34, 1990.
- s. 57 Skolästformade yxor i Lunds Universitets Historiska Museum. Foto: Bengt Almgren/ LUHM.
- s. 62 Trattbägare, Råbelövssjön, Fjälkestad sn i Skåne, SHM 12367, och mångkantig stridsyxa, Södermanland, SHM 9951:14. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 66 Pollenkorn av vete, triticumtyp. Foto: Hans Göransson.
- s. 70 Småax av enkor, avtryck. Karlby 10 i Västergötland. Foto: Eva-Lena Larsson.
- s. 71 Förkolnade sädeskorn, Alvastra, Västra Tollstads sn i Östergötland. Foto: ATA. 1972:36.
- s. 76 Äpple och hasselnötsskal från Alvastra, Västra Tollstads sn i Östergötland. Foto: ATA A 137:259 samt 1972:36.
- s. 77 Pilört och våtarv från Skummeslöv i Halland. Foto: Eva-Lena Larsson.
- s. 78 Halssköld och täckvinge av dyngbagge från Bolagsbacken, Malmö. Foto: Geoffrey Lemdahl, Kvartärgeologiska avdelningen, Lunds Universitet.

- s. 79 Slaktavfall från boplatz vid Apalle, Uppland. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 79 Gropkeramiska husdjursskulpturer från Kvillinge sn, Östergötland, och Överåda sn, Södermanland. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 80 Hällristning av nötboskap, Himmelstalund i Östergötland. Efter Allhem Östergötland.
- s. 81 Hällristning av får. Efter Catherine Johnson, "Hällristningar med jordbruksmotiv", C-uppsats Uppsala 1992.
- s. 81 Hällristning av get, Himmelstalund efter A.Nordén, "Östergötlands bronsålder", Norrköping 1925.
- s. 82 Hällristning av gris, Himmelstalund i Östergötland. Efter "Hällristningar och hällmålningar i Sverige" 1989.
- s. 83 Hällristning av hund, Tossene sn i Bohuslän, RAÄ 3:5. Efter "Hällristningar och hällmålningar i Sverige", 1989.
- s. 84 Przewalskis häst, sto med föl. Ägare och foto: Skånes djurpark.
- s. 84 Uroxar. Ägare och foto: Skånes djurpark
- s. 84 Vildsvin, sugga med kultingar. Ägare och foto: Skånes djurpark.
- s. 85 Gutefår, tacka med lamm. Foto: Björn-Eyvind Swahn/Naturfotograferna.
- s. 85 Jämtget. Foto: Skansen/Föreningen Allmogegen.
- s. 85 Västgötaspets. Foto: Marianne Gustafsson/ Specialklubben för Västgötaspets.
- s. 86 Hällristning av häst, Kivik i Skåne. Efter "Hällristningar och hällmålningar i Sverige".
- s. 86 Hällristning av häst och hästskötare, Störreberg, Bro sn i Bohuslän. Foto: Vitlycke Museum.
- s. 87 Hartsaka, Tjärnö, Skee sn i Bohuslän, SHM 1365. Foto: ATA.
- s. 87 Hieroglyfbi. Efter Wilkinsson 1995.
- s. 88 Hjort från Backa och Aspeberget, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 88 Fåglar (?), Balken, Litsleby sn, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 88 Jaktscen från Tossene sn, Bohuslän efter "Hällristningar och hällmålningar i Sverige" samt bågskytt och hjort från Gånsta, Uppland, efter John Coles, "Hällristningar i Uppland" 1995.
- s. 89 Fiskescen från Södra Ödsmål 3, Kville sn i Bohuslän. Efter "Scener från det förflutna", red. Anders Kaliff, Linköping 1995.
- s. 89 Metkrok av brons, Borrby sn, Skåne, SHM 9822:800. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 100 Gropkeramisk kruka från Siretorp, Mjällby sn, Blekinge, SHM 15 226. Foto: ATA.
- s. 100 Skifferspets från Bo sn, Uppland. Foto: ATA.
- s. 100 Dubbeleggad yxa från Fagervik, Krokeks sn i Östergötland, SHM 21 526. Foto: ATA.
- s. 101 Båtyxa från Elmehagen, Ekerö sn, Uppland, SHM 7510 Foto: ATA.
- s. 101 Stridsyxekruka, Västra Vrams sn, Skåne, SHM 18 091 Foto: ATA.
- s. 124 Långhus från bronsåldersgården, Vitlycke museum i Tanum. Foto: Lasse Bengtsson/ Vitlycke museum.
- s. 134 Tunnackig flintyxa med bevarat träskaft, Närke Mosse, Ö. Vemmerlövs sn, Skåne, SHM 24 306. Foto: ATA.
- s. 134 Skottskog av al från Hundseröd, Skåne, maj 1997. Foto: Hans Göransson.
- s. 137 Nätlänkande figur från Sottorp i Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 138 Plan över årderspår påträffade under en bronsåldershöj i Snöstorps sn, Halland. Teckning: Hallands läns museer.
- s. 138 Plöjningsscen från Finntorp, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 138 Plöjningsscen från Tegneby, Bohuslän, efter Johnson, "Hällristningar med jordbruksmotiv" C-uppsats. Uppsala 1992.
- s. 138 Plöjningsscen från Tanums prästgård 1 o 2, Bohuslän, efter teckning i Vitlycke Museum.
- s. 139 Årder på hällristning, Brastad sn i Bohuslän, RAÄ 137. Foto: Vitlycke Museum.
- s. 139 Spade från Stenstorp sn i Västergötland, SHM 22 605. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 139 Hornhacka från Gothem sn, Gotland, SHM 21 234:65:2, stenhacka från Tryserum sn, Småland, SHM 23 633, grävkäppstyngd från Kisa sn, Östergötland, SHM17 332:139, samt flintspån med växtbruksspår från Dunker sn, SHM 21 034:58, och Julita sn, SHM 18 376, Södermanland. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 140 Bökande gris vid Stora Skedvi, Dalarna. Foto: Barbro Johnsen.

- s. 145 Enkel skafthålsyxa, utan inv.nr, konvex flintskära, okänd fyndort, SHM 3191, bronsskära från Alskog sn, Gotland, SHM 6658, konkav flintskära, okänd fyndort, SHM 3937, liten flintskära, Skåne, SHM 1846. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 146 Holkyxa av brons, utan inv.nr, ryggtaggskära från Kareby sn, Västergötland, SHM 5295, lövkniv av flinta, okänd fyndort, SHM 2918. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 147 Ryttnarbild från Västra Torp, Hogdals sn i Bohuslän, RAÄ 210. Foto: Vitlycke museum.
- s. 147 Fyrhjulig vagn från Rished, Bohuslän, efter "Hällristningar och hållmålningar i Sverige", 1989.
- s. 147 Tvåhjulig vagn från Kivik, Skåne, efter "Hällristningar och hållmålningar i Sverige", 1989.
- s. 147 Tvåhjulig vagn från Rished, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 147 Bett, sidostänger och rasselbleck från en hästmundering från Eskelhem sn, Gotland, SHM 7994. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 149 Benpipa, ev. flöjt, funnen i hållkista i Fredriksberg, Falköping. Foto: Hans-Göran Johnson/ Falbygdens museum.
- s. 149 Hällristning från Aspeberget, Tanums sn i Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 150 Ben med snittmärken. Foto: Carina Olson, Arkeologiska forskningslaboratoriet, Solna.
- s. 154 Textilredskap från Bolagsbacken, Malmö, MHM 7307:14. Foto: Lena Wilhelmsson/Malmö Museer.
- s. 155 Tidigneolitisk snörkeramik från Eker sn, Närke, SHM 32 013. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 155 Nålbindingnsnål från Fridhem, Gotland. Foto: Stig Englund/ Gotlands Fornsal.
- s. 156 Textilfragment från Västra Grevie sn, Skåne, SHM 8102. Foto: ATA.
- s. 156 Synålar av brons, Rengs sn, Skåne, Lunds Universitets Historiska Museum, samt nålbindingnsnål från Gråmanstorps sn, Skåne. Teckning: Charlotte Rinaldo. Efter O. Montelius, "Minnen från vår forntid", Stockholm 1917.
- s. 156 Sländtrissa av sten, Rångedala sn, Västergötland, SHM 15 716 samt sländtrissa av brons, Edestad sn, Blekinge, SHM 9824:3a. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 157 Hällristning av klädesplagg från Rickeby, Uppland. Efter John Coles, "Hällristningar i Uppland", Uppsala 1995.
- s. 157 Hällristning av klädesplagg från Ö. Vällinge, Uppland. Efter Coles 1995.
- s. 157 Hällristning av människor med kläder från Backa, Brastad sn, RAÄ 18. Foto: Vitlycke Museum.
- s. 158 Keramik med intryck av läderbroderier från Ire, Hangvar sn, Gotland, Dnr 1484/92. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 159 Skrapande redskap av flinta, ben och brons, Skåne. Foto: Lena Wilhelmsson/ Malmö Museer.
- s. 159 Flintkniv från Munkarp sn, Skåne, SHM 27 994:92, benprylar från Grödinge sn, Södermanland, SHM F 105/ F 113, bronspryl från Gråmanstorp sn, Skåne, 12 623, rakkniv av brons, Gärdslösa sn, Öland, SHM 4543, flintkniv från Östra Broby sn, Skåne, SHM 11 272. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 160 Skelett med pärlskört från Västerbjers, Gotland. Foto: M. Stenberger/ATA.
- s. 161 Keramik med avtryck av flätad korg, Östra Vrå, Stora Malms sn, Södermanland, SHM 21 594 J1:13. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 162 Malsten med trågformad underliggare och rund löpare. Båda delarna från Ringebygravfältet, Kvillinge socken, Östergötland, RAÄ 6. Foto: Bo Bäckman/ UV-Linköping.
- s. 162 Malsten med sadelformad underliggare och limpformad löpare, Grödinge sn, Södermanland. Foto: Micaela Fristedt/ UV-Stockholm.
- s. 163 Förrådsrukror i Lunds Universitets Historiska Museum. Foto: Bengt Almgren/LUHM .
- s. 164 Kok-, serverings- och lagringskärl. Från Skåne: SHM 3220:1 och 3220:4, Södra Köpings sn, SHM 21 181:E, Löderup sn, SHM 12 088:3, Östra Vemmenhögs socken, 17 890:7 Skivarps sn . Från Västergötland: SHM 5386:d, Åsaka sn. Från Södermanland: SHM 22 586:23, Broby sn. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 164 Sked från Fosie IV, Lockarps sn, Skåne, MHM 6185. Foto: Lena Wilhelmsson/ Malmö museer.
- s. 165 Detalj av svepask, Skåne, MHM 7633:203. Foto: Lena Wilhelmsson/ Malmö museer.

- s. 167 Del av lerkärl, PLM-tomten Fosie, Lockarps sn, Skåne. Foto: Lena Wilhelmsson/ Malmö museer.
- s. 170 Krukskärva med matskorpa från Alvastara, Västra Tollstad sn, Östergötland, SHM 14 550:G2 5-6. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 182 Gånggrifter i Falbygden. Megalitgrav. Karleby sn, Västergötland. Foto: Rolf Sturegård/ATA.
- s. 185 Båtixegraven. Foto: Östergötlands länsmuseum.
- s. 187 Bronsåldersgravhögar. Fuglie sn, Steglarp, Skåne. Foto: N. Lagergren/ATA.
- s. 193 Gravrösen utefter norrländska kusten. Arnäs sn, Västra Bursjö, Ångermanland. Foto: Eskil Olsson/ATA.
- s. 199 Kranium. Västra Tollstad sn, Alvastra, Västergötland. Foto: ATA.
- s. 202 Hallonflickan, Luttra sn i Västergötland. Foto: Hans-Göran Johnson/ Falbygdens museum.
- s. 209 Depåfynd från Järbo sn, Dalsland, SHM 12 061:22-26. Foto: Gabriel Hildebrand/SHM.
- s. 210 Hällristing av ärlig man från Stenbacken, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 210 Hällristning av älskande par från Vitlycke, Bohuslän. Efter Coles 1990.
- s. 210 Hällristning av man med djur från Saga-holm, Småland. Efter Anders Wihlborg, "Saga-holm. A Bronze Age Barrow with Rock-carvings", Lund 1977.
- s. 213 Malstenar i grav, Östra Vrå, Stora Malms sn, Södermanland. Foto: Britta Kihlstedt/ UV Stockholm.
- s. 238 Ko utanför det rekonstruerade järnålders-huset i Gene, Ångermanland. Foto: Per Ågren, Stiftelsen Gene Fornby.
- s. 243 Röjningsröse i Röstorp, Svenljunga sn, Västergötland. Foto: Pär Connelid.
- s. 249 Diagram: Stig Söderlind efter SNA, Klimat, sjöar och vattendrag. Sveriges Nationalatlas.
- s. 250 Diagram: Stig Söderlind efter SNA, Klimat, sjöar och vattendrag. Sveriges Nationalatlas.
- s. 252 Karta: Stig Söderlind efter SNA Jordbruket.
- s. 254 Fähus på Eketorp, Öland. Foto: Karl-Erik Granat.
- s. 257 Karta: Stig Söderlind & Mats Widgren efter Myrdal 1984 med smärre förändringar.
- s. 258 Sidvallsäng i Dabbekulla, Kristdala sn, Småland. Foto: Mats Widgren augusti 1976.
- s. 259 Hårdvallsäng i Krokshult, Kristdala sn, Småland. Foto: Mats Widgren juli 1979.
- s. 261 Gravfynd från Kyrkbacken. Horns sn, Västergötland SHM 23435:208. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 262 Fynd av skärar i Nordeuropa. Karta: Stig Söderlind efter Penack 1993, s. 209.
- s. 263 Depåfynd från Norrgårda, Vallstena sn, Gotland, SHM 7597 (se Hjärthner-Holder 1993, s. 139f). Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 268 De mellannorrländska folklanden under äldre järnålder. Karta: Stig Söderlind efter Ramqvist 1987.
- s. 269 Högomgravfältet, Medelpad. Foto: Olof Ekberg 1956, ATA (A869:107).
- s. 271 Stensträng, Fläret, Askeby sn. Foto: Per Bergström, Stockholms Universitet 1997.
- s. 272 Former i fossilt landskap. Teckning: Charlotte Rinaldo i samarbete med Mats Widgren.
- s. 272 Detaljinmätning av fossila åkrar. Lägersnäs, Västra Ryds sn, Östergötland. Foto: Eva Wernlid 1993.
- s. 274 Fossila odlingslandskap i Sverige. Karta: Stig Söderlind efter Widgren 1997a.
- s. 277 Högsta kustlinjen. Karta: Stig Söderlind efter SNA.
- s. 279 Gröntoft. Ur Becker 1971.
- s. 283 Röjningsröse i Järparyd, Rydaholms sn, Småland. Foto: Mats Widgren 1989.
- s. 284 Röjningsröseområde i Järparyd, Rydaholms sn. Karta renritad av Stig Söderlind. Baserad på detaljinmätning av Jönsson m. fl. 1991 och markanvändningsrekonstruktion av Ellen Anne Pedersen och Mats Widgren.
- s. 287 Gisslarp, Nittorps sn. Västergötland. Foto: Mats Widgren 1987.
- s. 288 Stommaskogen, Månstad sn, Västergötland. Karta: Stig Söderlind efter Widgren 1990. Markanvändningsrekonstruktion: Mats Widgren.
- s. 290 Laggared, Hillareds sn, Västergötland, flygbild. Foto: Jan Norrman, RAÄ, juni 1987.
- s. 293 Rekonstruerad stenmur, Väderstad, Östergötland. Foto: Alf Eriksson, RAÄ 1997.
- s. 294 Rosendal, Böda sn, Öland. Efter Fallgren 1993, med tolkningar av Mats Widgren.

- s. 295 Valsnäs, Löts sn, Öland. Foto: Jan Norrman. RAÄ.
- s. 298 Eketorp. Foto: Mats Widgren.
- s. 299 Fossil åkermark. Tjängdarve, Sproge sn, Gotland. Foto: Lars Löthman, RAÄ 1977.
- s. 300 Flygbild av *soil marks*, Rone sn, Gotland. Foto: Peter Manneke, RAÄ.
- s. 302 Stensträngssystem i Fagergatskog, Etelhems sn, Gotland. Ur Carlsson 1979.
- s. 303 Stensträng vid Spolstad, Gårdeby sn, Östergötland. Foto: Mats Widgren maj 1978.
- s. 304 Stensträngssystem i Rinna sn, Östergötland. Fältdokumentation RAÄ. Ur Widgren 1986a.
- s. 308 Böle i Gnarp sn, Hälsingland. Baserat på detaljmätning av Bosse Jönsson, RAÄ, och Elise Hovanta, Gävleborgs läns museum, juni 1995.
- s. 312 Romersk statyett från sjön Fysingen, Upplands-Väsby, SHM Up7414, Foto: ATA.
- s. 313 Amfora från Gnarp. Foto: ATA (B.60:76).
- s. 322 Karta: Stig Söderlind efter SNA Kulturlandskapet och bebyggelsen
- s. 325 Skåne: Vikingatid. Källa Berglund (red) 1991, s. 191.
- s. 327 Sävsjöområdet – bygdens utbredning. Karta: Stig Söderlind efter förlaga från Leif Gren, Riksantikvarieämbetet.
- s. 328 Höggravfält. Fläret, Askeby sn. Foto: Mats Widgren.
- s. 329 Östergötland, byterritoriernas framväxt. Efter Widgren 1983.
- s. 331 Flätgärdesgårdar vid vikingahuset, Vallby friluftsmuseum. Foto: Sune Bergström, Västmanlands läns museum, maj 1991.
- s. 335 Holkyxa. Foto: ATA (neg 2412:3).
- s. 336 Gravfynd från Bengtsarvet, Sollerö, 1000-tal, SHM 22293. Foto: G Hildebrand, SHM.
- s. 338 Bildsten med täljbila. Guldrupe Gotland. Foto: ATA (1846:20).
- s. 338 Vagn på bildsten. Alskog, Gotland. Foto: ATA (B3:69).
- s. 339 Vagnshjul från Filaren Mellösa sn, Södermanland. Foto: ATA (negnr 1834:7).
- s. 341 Årder spår från Högom, Selångers sn, Medelpad. Foto: ATA (A869:183).
- s. 343 Tre årdertyper. Teckning: Charlotte Rinaldo efter Glob (1951).
- s. 344 Årderbillar Käringsjön, Övraby sn, Halland (SHM 23159). Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 345 Årderbillar av järn. Darsgårde, Skederids sn, Uppland (SHM 25878:416), Långlöt sn, Öland (SHM 26426), Birka grav 562, Adelsö sn, Uppland. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 345 Årder från Tibble, Björnlunda sn, Södermanland (SHM 26022). Årderbill från Birka, grav 562, Adelsö sn. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- Årdren från Björnlunda och Svarvarbo. Teckning: Charlotte Rinaldo (efter Jirlow 1973).
- s. 348 Paddelspade (efter Lerche 1995). Teckning: Charlotte Rinaldo.
- s. 349 Skyfflar och spadar. Skyfflarna efter Lerche 1995. Spadarna från Dannevirke, Jelling (Lerche 1995) och Oseberg. Teckning: Charlotte Rinaldo.
- s. 353 Lövknivar. Sammanställning Ellen Anne Pedersen efter Penack 1993. Teckning: Charlotte Rinaldo.
- s. 354 Skärör. Sammanställning Ellen Anne Pedersen efter Penack 1993. Teckning: Charlotte Rinaldo.
- s. 355–356 Kortliar. Sammanställning Ellen Anne Pedersen efter Penack 1993. Teckning: Charlotte Rinaldo.
- s. 357 Miniatyrskärör, Talby Lillsved, Salems sn, Södermanland, SHM 19264. Foto: G. Hildebrand, SHM
- s. 358 Räfshuvuden från Käringsjön, Övraby sn, Halland, SHM 23159:F4 & F. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 360 Bladlängd/skördad areal. Diagram: Stig Söderlind och Ellen Anne Pedersen.
- s. 364 Benfynd från Birka. Foto: Sören Hallgren, SHM. Benbestämningar: Maria Vretemark.
- s. 365 Benfynd från Eketorp. Diagram: Stig Söderlind & Mats Widgren. Källa Boessneck m.fl. 1979.
- s. 366 Bildsten, Gotland, Klinte sn, Hunninge. Foto: Gotlands Fornsal.
- s. 366 Koskälla från Nors Tängelgårda, Lärbro sn, Gotland. Äldre järnålder. Från Stenberger 1955, fig. 382.
- s. 366 Tjuderpåle, repstump och lekane (Käringsjön, Övraby sn, Halland SHM 23159), lekane och tjuderpåle (gravfynd från Vendel, Uppland). Foto: G. Hildebrand, SHM.

- s. 367 Husdjursfragmentens fördelning på olika boplatser i Sverige. Diagram: Stig Söderlind och Mats Widgren. Källa: se litteraturkommentarerna.
- s. 368 Husdjurens fördelning på boplatser på Gotland. Efter Carlsson 1979, s. 153.
- s. 370 Grisar på pressblecksformer från Björnhovda, Torslunda sn, Öland (romersk järnålder). SHM inv 4325. Foto: ATA.
- s. 371 Vikingatida boplatser i Uppland. Diagram: Stig Söderlind och Mats Widgren, källa se litteraturkommentarerna.
- s. 372 Ryttare med lans och sköld på hållristning. Förromersk järnålder. Tegneby. Bohuslän. Ur "Hållristningsresan", Bohusläns Museum 1995.
- s. 372 Bildsten (ryttare) Ethelhems sn, Gotland. Foto: ATA (negnr 1648:70).
- s. 373 Islägg. Foto: SHM.
- s. 374 Hästkranium Årby, Rasbokil sn. Foto: ATA (1158:4).
- s. 375 Åsbohöns utanför Gunnesgård, Smedby. Foto: Ingvar Lundkvist, Stockholms läns museum.
- s. 375 Gås, bildsten, Garda sn, Gotland. Foto: SHM.
- s. 376 Katt från Birka, Adelsö sn Uppland. Foto: Sören Hallgren, ATA (negnr. A594:117).
- s. 378 Storleksutveckling. Teckning: Charlotte Rinaldo efter Benecke 1995.
- s. 380 Grödornas förändring i sydligaste Skåne. Diagram: Stig Söderlind efter Engelmark 1992.
- s. 381 Dådrakaka från Eketorp jämförd med experimentellt framställd dådrakaka. Foto: Kerstin Lidén, Arkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms Universitet.
- s. 382 Fynd från Käringsjön, Övraby sn, Halland, SHM 23159, Linknippe (F1), klubba (K12) och linfäste (A5). Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 383 Skåne: Grödor under äldre och yngre järnålder. Efter Viklund 1998.
- s. 384 Västsverige: Grödor under äldre och yngre järnålder. Efter Viklund 1998.
- s. 384 Östra Mellansverige: Grödor under äldre och yngre järnålder. Efter Viklund 1998.
- s. 384 Norrland: Grödor under äldre och yngre järnålder. Efter Viklund 1998.
- s. 385 Lin på tork i Gene I. Foto: P. Ågren, Stiftelsen Gene Fornby.
- s. 390 Eldslagning. Foto: ATA (2031:2).
- s. 390 Eldstål m. flinta. Uppifrån: Birka grav 150, Ö. Ulleröd, Värmland (SHM 7943:1712), Birka grav 126. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 391 Järngryta (grav 2 Bengtsarvet, Sollerö sn, Dalarna SHM 22293) och köttgaffel (grav 1, Vendel, Uppland). Foto: G. Hildebrand, SHM
- s. 391 Träföremål från Käringsjön, Övraby sn, Halland SHM 23159 . Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 392 Lerurnor från Halland. Det största kärlet från Åsjön, Åkulla, Rolfstorp (SHM 22762), de övriga är ett urval av lerkärlen från Käringsjön, Övraby sn (SHM 15964, 16196, 23159). Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 395 Vridkvarn, Göteborgs arkeologiska museum (GAM 3827 resp 4806). Foto: J.E. Sjöberg. Göteborgs stadsmuseum.
- s. 397 Bulle från Boberget, Konungssunds sn, Östergötland, Konungssund sn. Foto: ATA (2031:5)
- s. 398 Paltliknande substans från Västergården, Bergshammar sn., Södermanland (se Hansson 1997). Foto: Ann-Marie-Hansson, Arkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms Universitet
- s. 399 Bak av tunnbröd vid Gene fornby. Foto: Karin Viklund, Arkeologiska institutionen, Umeå Universitet.
- s. 403 Bröd från Birka, Adelsö sn, Uppland (se Hansson 1997). Foto: ATA (2095:11-c).
- s. 404 Träföremål från Årby SMH21064. Foto: G. Hildebrand, SHM.
- s. 406 Gerumsmanteln, Östra Gerum, Västergötland. Foto: ATA (2181:27.a.b).
- s. 407 Spännbuckla med textilfragment, Järvsta, Valbo sn Gästrikland. Foto: ATA (B103:142)
- s. 408 Bildsten Alskogs sn. Hellvi sn. Foto: Gotlands Fornsal.
- s. 410 Slända. Teckning: Charlotte Rinaldo efter Andersson 1996.
- s. 411 Sax. Teckning: Charlotte Rinaldo efter Ramqvist 1992.
- s. 413 Skepp. Bildsten från Hejnums sn, Gotland. Foto: ATA (B3:72).
- s. 415 Hus under utgrävning. Trulstorp, RAÄ 199, Laholm, Halland. Foto: Ulf Viking, Hallands läns museer, (se Wranning 1995).

- s. 416 Det treskeppiga långhusets begrepp och konstruktionsdetaljer. Efter Lindkvist & Ramqvist 1993.
- s. 420 Gård nr 1 i Toftanäs. Undersökning och dokumentation: Jan Persson, Malmö museer.
- s. 421 Fosie. Rekonstruktion Nils Björhem. Ur Björhem & Sävestad 1993, s. 186.
- s. 422 Rekonstruktionsarbete vid Gene fornby, Ångermanland. Foto: L. Lindqvist 1992.
- s. 423 Tre befästa gårdar i Uppland. Efter Olausson 1998.
- s. 424 Gunnes gård, Smedby i Upplands Väsby, Uppland. Foto: Ingvar Lundkvist, Stockholms läns museum.
- s. 424 Gunnes gård under byggnad, Smedby i Upplands Väsby, Uppland. Foto: Ingvar Lundkvist, Stockholms läns museum.
- s. 427 Diagram: Stig Söderlind och Ellen Anne Pedersen. Källa: se litteraturkommentarer.
- s. 429 Vallhagar. Foto: Jan Norrman, RAÄ.
- s. 431 Brogård. Bebyggelsens utbredning under fas 2. Ur Carlie 1992.
- s. 436 Guldgubbe Helgö, Ekerö sn, Uppland, SHM 25075:603. Foto: SHM.
- s. 444 Runhäll i Snottsta, Markims sn, Uppland (U 331). Foto: ATA.
- s. 448 Husgrund vid Möckelmossen på Ölands stora Alvar. Foto: Mats Widgren 1979.
- s. 449 Bildsten Änge i Buttle sn. Foto: ATA (neg nr A478:53).